

Nr 105.

Av herr **Norup m. fl.**, *angående vissa ändringar i arrendelagstiftningen.*

Genom arrendelagstiftningen av år 1943 infördes specialreglering om bl. a. optionsrätt, förköpsrätt och byggnadsskyldighet för jordägaren samt rätt för arrendatorn till ersättning för varaktig jordförbättring beträffande sådana arrenden, som omfatta högst 50 hektar odlad jord och som tillhöra i 49 § nyttjanderättslagen uppräknade ägarekategorier. Från denna specialreglering, som har till syfte att bereda arrendatorer vid huvudsakligen s. k. permanenta arrenden förmånen av en varaktig och tryggad besittning samt att främja förbättringar av byggnadsbeståndet och övriga nödiga förbättringar, äro sålunda undantagna alla större arrenden. Det torde vara uppenbart, att varje avgränsning av tillämpningsområdet för en lagstiftning av denna karaktär genom en övre arealgräns måste bli mer eller mindre godtycklig. Ifrågavarande speciella regler äro, såsom ock framgår av vad som anförts i propositionen angående den ändrade arrendelagstiftningen, icke förestavade blott av sociala hänsyn utan jämväl av det allmänna intresset av jordbrukets förkovran å arrendeställena. Att för arrendatorn beredes förmånen av en varaktig och tryggad besittning, att byggnadsbeståndet upphjälpes och att i övrigt nyttiga förbättringar vidtagas äro allt önskemål, som måste ställas likaväl å större som å mindre arrendeställen. Ur dessa synpunkter synas de speciella reglerna om optionsrätt, förköpsrätt, byggnadsskyldighet för jordägaren samt rätt för arrendatorn till ersättning för varaktig jordförbättring med fördel kunna erhålla tillämpning för arrenden av permanent karaktär, oberoende av huruvida dessa omfatta större eller mindre areal. Vad beträffar övriga sociala bestämmelser, torde några olägenheter knappast vara att emotse om även dessa erhålla en motsvarande utvidgning av sitt tillämpningsområde. Det må i detta sammanhang erinras om att departementschefen vid ärendets behandling 1943 ställde sig synnerligen tveksam till bibehållandet av den övre arealgränsen. Av yttrandet till statsrådsprotokollet synes sålunda framgå, att någon verklig grund för bibehållandet av denna icke föreläge enligt hans mening, men att ett borttagande helt och hållet av gränsen icke lämpligen borde ske vid det tillfället, då det skulle innebära ett alltför stort avsteg från då gällande regler. Erfarenheten visar, att bibehållandet av arealgränsen medfört, att jordägare funnit det förenligt med sina intressen att omreglera sina arrendeställen i syfte att undgå specialregleringens strängare bestämmelser, en utveckling som icke varit lycklig ur sociala och jordbrukspolitiska synpunkter. Ett borttagande helt och hållet av ovan angivna arealgräns bör under sådana förhållanden ske.

Vid genomförandet av specialregleringen uttalades från skilda håll farhågor för att den skulle medföra en minskning av antalet arrendejordbruk genom att jordägarna skulle utnyttja lagens möjligheter att undgå de skärp-

ta bestämmelserna genom uppsägning av sina arrendatorer och indragning av fullt bärkraftiga, hittills självständiga arrendejordbruk under huvudgårdens drift eller andra liknande åtgärder. Dessa farhågor ha besannats i en utsträckning, som säkerligen icke förutsetts. Uppsägning av arrendatorer har sålunda skett i så stor mängd, att en allvarlig misstämning och oro uppstått bland arrendatorerna i olika delar av landet. Tendenserna i denna riktning ha blivit så starka, att en allmän opinion icke blott bland arrendatorerna utan även bland de lojala jordägarna kräver snabba åtgärder för att förhindra, att lagstiftningens syftemål åsidosättes.

Än mer betänklig är emellertid frågan ur sociala och befolkningspolitiska synpunkter. En spoliering i större omfattning av självständiga, fullt bärkraftiga arrendejordbruk medför konsekvenser på längre sikt, som samhället icke stillatigande kan åse utan att vidtaga åtgärder för att täcka de luckor i lagstiftningen, som nu finnas. Tänkbart vore att ytterligare skärpa arrendelagstiftningen. Ur olika synpunkter torde dock en skärpning av nu gällande vanhävds- och uppsiktslagstiftning vara mera ägnad att på ett smidigt sätt komma till rätta med dessa speciella problem. Det må erinras om att särskilt lagen den 27 juni 1927 angående uppsikt å vissa jordbruk haft till syfte att komplettera den sociala arrendelagstiftningen. Den avser ett ingripande mot vanhävd samt mot olämpligt nedläggande av brukningsdelar men allenast i fråga om sådan jord, där dylika företeelser kunna uppkomma såsom följd av jordägares ovillighet att underordna sig skärpta arrendebestämmelser. I samband med det av arrendeutredningen framlagda förslaget om utvidgning av tillämpningsområdet för den sociala arrendelagstiftningen föreslogs även en motsvarande utvidgning beträffande uppsiktslagen, vilket förslag oförändrat framlades av Kungl. Maj:t i proposition till 1943 års riksdag. Av olika skäl fann riksdagen emellertid det ej erforderligt att då taga ståndpunkt till denna fråga. De allvarliga olägenheter, som ovan påtalats, torde emellertid påkalla en omedelbar revision av vanhävdslagstiftningen i den riktningen, att samtliga brukningsdelar, som äro att hänföra under specialregleringen i arrendelagen, komma att falla under de strängare bestämmelser, som nu gälla endast för jordbruksarrenden under bolag och med dem likställda jordägare.

På grund av vad ovan anförts få vi hemställa,

att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t måtte hemställa om utredning rörande ändrad lagstiftning i enlighet med vad ovan anförts.

Stockholm den 17 januari 1945.

Sam. B. Norup.

Hj. R. Nilson

Ivar Johansson

i Spånstad.

i Mysinge.

David Boman,

Nils G. Hansson,

Harald Johansson,

Stavsund.

Skegrie.

Skoglösa.

K. E. Hansson,

Sven J. Vigelsbo.

Skediga.